

fiksni uzorak zasigurno poslužiti svim istraživačima te problematike kao nezaobilazno polazište njihovih istraživanja.

I, na koncu, ne propuštam spomenuti nešto što bi valjalo da sadržava svaka etnološka studija, a što se eksplicitno iskazuje u knjizi Aleksandre Muraj. Radi se o kritičkome osvrtu na uvjete terenskoga rada, na mogućnosti i poteškoće prikupljanja građe, na relevantnost i reprezentativnost iskaza, na mogućnost objektivacije subjektivnih iskaza, na odnos tipičnoga i pojedinačnoga u predmetu istraživanja, na raskorak između zamišljenoga i ostvarenoga istraživanja, te na svijest o vlastitome subjektivnom pristupu u odabiru činjenica, deskripciji i interpretaciji. To se rijetko susretalo u starijim etnološkim radovima, u kojima su obično metodologija i tehnika rada bile neupitne i same po sebi razumljive.

Jasna ČAPO

U knjizi *Vreme znakova* čije ime nudi prafrastričnu referencu na Barthesovo *Carstvo znakova* - kao što je i naziv njegove *Divlje književnosti* upućivao na Levi-Strausovu *Divlju misao* - Čolović odlučuje među koricama sjediniti dvadesetak eseja publiciranih u različitim knjigama i časopisima u razmaku od čak dva

Ivan Čolović, Vreme znakova, 1968-1987, Književna zajednica Novog Sada, Novi Sad 1988, 135 str. (Edicija Novi Sad, 150)

desetljeća. Njihovim objedinjavajućim sukusom možemo tako proglasiti neku vrst povijesti intelektualne i duhovne orijentacije ovog autora čija je uloga u inspiriranju domaće misli francuskim strukturalizmom među pionirskim. U prvi tematski krug knjige *Jezik, mit, književnost* uvedeni smo dvama preglednim ogledima: o osnovnim pojmovima strukturalne lingvistike (*Jezik/govor, struktura i znak u lingvistici*) i pojmu strukture u društvenim znanostima i književnoj teoriji (*Struktura i strukturalizam*). *Dan za mušku finoću* i *Semiologija sporta* primjeri su mitoanalitičke djelatnosti nad pojavama čija svakodnevnost krije istovremenost izbljedjelih ideoloških naslaga različitih "carstava znakova". Čolović, kao i Barthes, osjeća tu neugodnu poziciju razobličavaoca mita - metodološka dilema odigrava se na planu jezika anti-mita, koji je jezik neologizama, navodnih znakova i prigušene ironije prema vlastitim sredstvima, jezik nemogućnosti; moralna dilema rađa pokušajem pomirenja "istinitog" etnološkog i "lažnog" mita svakodnevce (*Laž i istina mita*). Priče o bogovima, precima i junacima kojima racionalno mišljenje više ne vjeruje, premještaju svoje djelovanje u pozadinu i služe nam da prihvatimo stvarnost kao vjerodostojnu, kao dokumentarnu. "Mitska priča našeg vremena je dokumentarna priča." Autor ovdje naznačava odvajanje od Barthesove koncepcije mita kao "ugrabljenog smisla" i ostavlja nas na pragu beskrajnog "praznog označenog", inverzije odnosa između stvarnosti i naracije kojom će nas obdariti poststrukturalizam. Ostaje nam, dakle, da analiziramo "tuđe mitove i naše bivše". Antropologu moderne kulture na raspolaganju su "periferni oblasti života, trivijalnost svakodnevce i masovne kulture" i ovom znakovnom carstvu posvećen je posljednji tematski blok eseja *Masovna kultura i divlja književnost*. Ovdje je autor ujedno i svjedok-sudionik procesa u kojem su izričaji što su gotovo unisono proglašavani kulturnim smećem, polako u našoj kulturološkoj misli stjecali legitimitet pre-vrednovane margine, one koja zaslužuje ozbiljan analitički pristup (*Intelektualac i masovna kultura, Svedok medijske oluje, Ko to tamo peva?, Dovidjenja Dinastije!*). Upisivanje margine ovdje je i definitivni Čolovićev izbor, "odgovornost njegove forme". On bira esej kao "divno izvrđavanje" u čije ime odaje i posljednju počast majstoru Rolandu Barthesu; predgovori, pogovori, nekrolozi, prolazne novinske crtice... to je govor ruba zanesen malim stvarima i "velikim prestupnicima znanstvenog diskursa" - Batailleom, Frazerom, Barthesom (*Književnost kao žrtvovanje reči, Zlatna grana, Odgovornost forme*).

Ines PRICA